

Gröna män?

Konceptualisering av industrimodern, ekomodern och ekologisk maskulinitet

MARTIN HULTMAN är lektor vid TEMA Teknik och social förändring, Linköpings universitet. Han bedriver tvärvetenskaplig forskning om energi-, klimat- och miljöfrågor, vilket har resulterat i ett flertal publikationer, däribland *Discourses of Global Climate Change: Apocalyptic Framing and Political Antagonisms* (2014; tills. med Jonas Anshelm) och *Den inställda omställningen: Svensk energi- och miljöpolitik i möjligheternas tid 1980–1991* (2015). Hultman är initiativtagare till två forskningsnätverk, *Swedish Mineral Technology Network* och *Environmental Posthumanities*, som båda finansieras av RJ.

Foto: Elin Hultman.

En bild som kvantitativ genusforskning ger är att män som grupp utövar en betydligt större negativ miljöpåverkan än vad kvinnor som grupp gör. Vita, medelålders och rika medelklassmän är särskilt skyldiga: de reser mest, äter mycket kött och spenderar sina liv i olika energislukande byggnader (Hanson 2010). Samtidigt är det samma kategori av människor som leder klimatförhandlingar, agerar toppchefer i globala resursslukande företag och sitter på makten att formulera lösningar på miljöproblemen. En sådan till synes paradoxal situation borde ge upphov till ifrågasättande och granskas mer noga. Annan genusforskning visar på det problematiska med att enbart utgå från kön som förklarande variabel när det gäller studiet av mäns negativa miljöpåverkan. Istället efterfrågas ett intersektionellt förhållningssätt, som tar hänsyn till levda erfarenheter och att människor är flerdimensionella (Kajiser & Kronsell 2014).

Den här artikeln tar ovanstående i beaktande samt utgår från genusforskning som argumenterat för att det är viktigt att undersöka konfigurationer utanför den normativa och binära genusordningen. Med maskuliniteter menas här något alltid-i-görande som utgör delar av materiellt-semiotiska diskurser (Hearn et al. 2012; Christensen & Jensen 2014). Syftet är att utifrån empirisk analys och tidigare forskning konceptualisera skilda maskuliniteter i BNP-rika, naturresursslukande länder med höga utsläpp per person. Begreppet konfigurationer är inspirerat av Donna Haraways författarskap och innebär ett subjektskap som är materiellt-semiotiskt, förändringsbart, icke-statiskt över tid men samtidigt möjligt

att tillfälligt undersöka (1992). Utifrån författarens empiriska forskning om klimat, energi, miljö och ekoprenörskap i Sverige, USA och Nya Zeeland kommer läsaren att möta konfigurationerna *industrimodern*, *ekomodern* respektive *ekologisk maskulinitet*. Ambitionen är att göra vad grön humaniora kanske är som allra bäst på, nämligen att kreativt ställa nya frågor till den pågående samhälleliga diskussionen om problem och lösningar rörande utmanande miljöfrågor (Rose et al. 2012; Hutchings 2014).

GENUS OCH MILJÖ

Genusstudier har kommit att spela en allt viktigare roll inom miljöområdet. Från 1960-talet och framåt har forskning visat på kvinnors och mäns olika roller, arbeten och status i deras relationer till natur och miljö (Buckingham 2015). Genus som analytisk inspirationskälla har också öppnat upp möjligheten för tvärvetenskapliga miljöstudier (Hultman & Kall 2016). Den här forskningen har bidragit till att flytta mannen som självklar norm åt sidan (Arora-Jonsson 2014).

Några viktiga traditioner är ekofeminism, som har en lång historia av att frilägga olika former av miljöorättvisor som är kopplade till genusaspekter (t.ex. Shiva 2006), och feministisk politisk ekologi, som bidragit till att synliggöra de strukturer som skapar och återskapar kvinnors underordning tillsammans med miljöfrågor (t.ex. Arora-Jonsson 2014). Sedan snart trettio år tillbaka har också feministisk teknovetenskap gjort viktiga insatser för att studera hur teknik och genus hänger samman (t.ex. Haraway 1988). Översikter inom området pekar på att genusforskning inom miljöområdet fortfa-

rande har en stor outnyttjad potential (MacGregor 2009).

En av möjligheterna för en vidare utveckling är att ställa frågor om hur olika maskuliniteter förstärker och påverkar miljöfrågor. Det är ett område som är i behov av både empirisk forskning och teoretiserande (Connell & Pearse 2014; Buckingham 2015).

ATT SYNLI GGÖRA MASKULINITETER

Även om analyser av maskuliniteter inom miljöområdet i stort sett är frånvarande i dagens forskning så finns en begränsad tradition att bygga vidare på. Förlagan till den kategori som jag kallar för industrimodern maskulinitet behandlades redan i miljöhistorikern Carolyn Merchants bok *Death of Nature* (1980). Nämnas bör också att en av de allra första maskulinitetsstudierna analyserade just miljö och maskulinitet (inom sociala rörelser). Det var i denna studie, av sociologen Raewyn Connell (1990), som begreppet ”hegemonisk maskulinitet” först formulerades. Connell diskuterade hur vissa kraftfulla idéer och metoder inom exempelvis det miljöpolitiska området kvarstod som dominanta eftersom de var anslutna till hegemonisk maskulinitet. Konceptet hegemonisk maskulinitet har sedan dess spelat en mycket central roll inom maskulinitetsstudierna (Messerschmidt 2012).

Några av de få som på senare tid försökt sätta ljus på maskuliniteter och miljö är bidragsgivarna i den ekokritiska antologin *Eco-man* (Allister 2004), som har ambitionen att visa den sociala konstruktionen av miljö i förhållande till maskulinitet. Boken är en lovande ekokritisk läsning men stannar vid mer eller mindre romantiserande litteraturskildringar. Det

finns därtill några historiska studier som gjorts om hegemonisk maskulinitet och miljö, till exempel rörande kolonisering i Indien (Sramek 2006) och miljörelsen på 1960-talet (Hazlett 2004). En opublicerad doktorsavhandling från Australien, skriven av Paul Pulé, är också värd att nämnas. Pulé är den förste som på ett genomgripande vis försöker teoretisera "ecological masculinism" med hjälp av en miljöfilosofisk analys av möjligheterna och bristerna i ekofeminism och djupekologi (2013).

Sammanfattningsvis finns förhållandevis få studier som har försökt förstå maskuliniteter i samband med energi-, klimat- och miljöfrågor, vilket också har påpekats av Connell och Rebecca Pearse respektive Susan Buckingham i deras översiktsverk *Gender: In World Perspective* (2014) och *Gender and the Environment* (2015) (Se även Pulé 2013; Dymén, Andersson & Langlais 2013; Hultman, 2013; och Gaard 2014 för liknande konstateranden inom skilda forskningsdiscipliner).

Mot denna bakgrund har ledande maskulinitets- och genusforskare lyft fram "miljömaskuliniteter" som ett mer eller mindre utforskat område som – om det sker ett samarbete mellan genusvetenskaplig, kulturvetenskaplig och miljöhumanistisk kompetens – kan ge nya svar på svåra frågor. Kanske finns det idag en möjlighet att skapa en livaktig forskning om miljömaskuliniteter i och med etableringen av fältet grön humaniora? Det finns generellt en stor förväntan om att grön humaniora ska kunna fungera som en katalysator som får forskare från olika bakgrunder att mötas för interdisciplinära, eller till och med (o)disciplinerade, studier (Rose et al. 2012). Mitt förslag är att undersöka olika, alltid pågående, konstruktioner av maskuliniteter som delar av

materiellt-semiotiska diskurser, som förkroppsligar natur, ting, makt och mening.

KONCEPTUALISERING BYGGD PÅ FALLSTUDIER

Konceptualiseringen i denna artikel bygger på ett drygt decenniums forskning om klimatdebatt, energipolitik, miljöhistoria och ekoprenörskap som publicerats i bland annat tre böcker. För det första bygger artikeln på en omfattande studie av klimatfrågan 2006–2009, där en läsning av över 3500 debattinlägg från olika aktörer gjordes (Anshelm & Hultman 2014a). Med analysen av klimatdebatten tydliggörs framför allt "industrimodern maskulinitet". För det andra bygger den på två studier av den svenska energi- och miljöpolitiken 1978–2005, där tekniken bränsleceller följdes i dess olika aktör-nätverk genom över 2000 tidningstexter, ett flertal statliga utredningar, fältarbeten och arkivstudier (Hultman 2010; Hultman 2015). Resultaten från dessa två studier används framför allt när jag diskuterar "ekomodern maskulinitet". Slutligen har jag använt mig av pågående forskning om ekologiskt hållbart företagande. Denna fallstudie bygger på fältarbete och över fyrtio intervjuer i Nya Zeeland och Sverige (Hultman, 2011; Hultman opubl.). Konceptualiseringen "ekologisk maskulinitet" beskrivs främst med exempel från den studien.

Med utgångspunkt i ovanstående nutidshistoriska och samtida fallstudier är min hållning att framväxten av dessa maskuliniteter måste förstås i ett brett politiskt sammanhang. Energi- och miljöpolitik i rika industrimoderna samhällen kännetecknades under de senaste hundra

åren av en dominerande industrimodern diskurs. En sådan diskurs har varit del i utbyggnaden av elektrisk energiteknik i form av vattenkraft och kärnkraft men också i ett alltmer storskaligt jordbruk, skogsbruk och i en växande gruvindustri (McNeil 2003). I detta industrimoderna samhälle har vissa former av maskuliniteter efterfrågats mer än andra. Den industrimoderna maskuliniteten var en viktig faktor för energi- och miljöpolitiken i industrisamhället och det var en maskulinitet som män inom miljörörelsen behövde utmana på 1980-talet när de försökte skapa en annan värld (Connell 1990). Vad jag benämner som industrimodern maskulinitet har i tidigare forskning också beskrivits i termer av "familjeförsörjarmaskulinitet" och "hypermaskulinitet" (t.ex. Holt & Thompson 2004). Dessa ord fyller en viktig funktion, men jag föreslår industrimodern maskulinitet på grund av dess tydliga koppling till den dominerande diskursen om hur miljöfrågor hanterades fram till 1990-talets början. Termen har också en bredare anslutning till samhället och pekar inte bara ut en viss specifik roll för män.

Den ekologiska diskursen formulerades i början av 1970-talet som en kritik av det industrimoderna samhället. En form av ekologisk maskulinitet skapades då samtidigt inom miljörörelsen som ett tydligt alternativ till den dominerande industrimoderna maskuliniteten (Connell 1990). Båda förpassades dock till periferin i början av 1990-talet av en ekomodern diskurs, i form av ekologisk modernisering, vilken marginaliserade konfliktdimensionen och förordade emissionslösningar på bekostnad av systemförändringar (Adler, 2014; Hultman 2010). Med den ekomoderna diskursen följde också en annan miljömaskulinitet. Det blev en

ekomodern maskulinitet, som erkände utmaningarna inom miljöområdet men samtidigt satsade på storskaliga och/eller "end-of-pipe"-lösningar, som nu kom att dominera (Hultman, 2013). Hur ser då dessa tre konfigurationer ut lite mer konkret?

INDUSTRIMODERN MASKULINITET

Det första exemplet på maskulinitet inom området miljö som jag ska diskutera är industrimodern maskulinitet. Det är en konfiguration som betraktar naturen som död och samtidigt skrämmande, män(niskan) som härskaren och storskalig teknik som metod för att skapa välstånd för alla människor. Industrimodern maskulinitet innehåller idéer från ingenjörsvetenskap och nationalekonomi, discipliner som gynnar storskalig och centraliserad energiteknik som till exempel vattenkraft, kärnkraft och de flesta typer av bränsletekniker som bränner kol, gas och olja. Den viktigaste idén är att naturen är separerad från kulturen och att naturen värdesätts som en resurs för mänsklig extraktion.

Som framgår av Merchants studier har industrimodern maskulinitet haft ett starkt fotfäste i det industrimoderna samhället. Merchant frilade i sin historiska undersökning en viktig förändring som går från organiska metaforer om naturen, som var dominerande fram till 1600-talet i Europa, till mekaniska metaforer. Skiftet av metaforer hör samman med en förändring i värderingar och praktik i förhållande till naturen och sammanföll med uppkomsten av operatörer som i industriell skala använde naturen som en resurs i exempelvis gruv-, energi- och skogssektorn (Merchant 1980). Merchant

påvisade också att representanter för västerländsk industrimodern maskulinitet har anklagat andra för religiositet samtidigt som de nyttjat starka religiösa bilder som grund för uppförandet av industrisamhället (Gold & Revill 2004).

Så småningom kom naturen att betraktas som död och möjlig att använda sig av när ett mänskligt konstruerat paradiskulle skapas på jorden. I debatten om kärnkraften beskrevs till exempel den kommande atomåldern som en Edens lustgård. Sveriges första reaktor hette Adam och den andra Eva; ingenjörer skildrade det officiellt som en berättelse om gudomligt skapande där Eva utformades från revben av Adam (Anshelm 2010). Sambandet mellan kristen tro och industrimodern maskulin kontroll av naturen går ännu längre tillbaka, flera hundra år. Denna rationalitet och herravälde över naturen parat med vurmen för ekonomisk tillväxt har varit del i hegemonisk maskulinitet under hela den industrimoderna perioden (Merchant 1996).

Aktörer i denna industrimoderna diskurs sade sig kunna ta hand om sina egna miljöproblem. Bland eliterna fanns en nästan fullständig dominans för tron på att ekonomisk tillväxt och en rationalisering av produktionen kunde uppfylla både energi- och miljöpolitiska krav (Anshelm 2010). När industrierna skapade föroreningar var lösningen först att bygga högre skorstenar (McNeil 2003).

EXEMPEL: KLIMATSKOPTIKER

Den industrimoderna maskuliniteten är idag synlig i den svenska klimatdebatten i form av klimatskepticism (Anshelm & Hultman 2014a). För klimatskeptiker är det utmanande att ens tala om en sårbar

planet som omvandlas av antropogena utsläpp. De hanterar frågan genom förnekande eller stark skepsis eftersom deras ontologi gällande världen är att den är död och främst är till för människor att erövra och extrahera resurser från (Anshelm & Hultman 2014b).

Klimatskepticism är i grunden ett projekt av ett antal inflytelserika män. I forskning baserad på Gallupundersökningar i USA har McCright och Dunlap (2011) funnit ett samband mellan självrapporterad förståelse av den globala uppvärmningen, klimatförändringar och förnekelse bland vita män med konservativa värderingar. Detta tyder på att klimatskepticism är en form av identitetsskapande praktik, som hänger nära samman med konservativa värderingar och industrimodern maskulinitet. Även i Sverige är sådan skepsis artikulerad nästan uteslutande av män och konservativa tankesmedjor. Dessa män har framgångsrika karriärer inom akademi eller privat industri, en stark tro på marknadssamhället och en stor misstro mot statlig reglering (Anshelm & Hultman 2014b).

I Sverige har klimatskeptikerna kopplingar till sammanslutningar där representanter för företag samt naturvetenskaplig och teknisk forskning möts. Ett tydligt exempel är Per-Olof Eriksson, tidigare styrelseledamot i Volvo och vd för Sandvik, som skrev en artikel i affärstidningen *Dagens Industri* och förklarade sina tvivel om att koldioxidutsläppen påverkar klimatet. Han hävdade istället att jordens medeltemperatur har stigit på grund av naturliga variationer (Eriksson 2008). Senare utropade sig tjugo svenska professorer, alla män, som klimatskeptiker samt bildade organisationen "Stockholmsinitiativet" (Einarsson et al. 2008). De senaste åren har även Sverigedemokraterna anta-

git en klimatskeptisk linje, också det tydligt kopplat till en industrimodern maskulinitet (Hultman & Kall 2014; Norocel 2013).

Klimatskeptikerna, eller klimatvetenskapsförnekarna som McCright och Dunlap benämner dem, uppvisar en tilltro till positivistisk vetenskap i allmänhet men inte när det gäller klimatvetenskap, som de menar styrs av en politisk vilja att förändra samhället. Skeptikerna kommunicerar ofta med religiösa metaforer då de anklagar klimatforskare och politiker för att vara miljöterrorister som drivs av religiös iver att förstöra civilisationen (Dunlap & McCright 2010). Det är lätt för skeptikerna att återanvända dessa metaforer, eftersom religiös retorik har en lång tradition bland till exempel ingenjörer, vilket varit ett överväldigande manligt fält (Anshelm, 2010). Klimatskeptikerna tror att endast genom fortsatt modernisering och ekonomisk tillväxt genom industrialisering – vad dessa män har gjort under hela sina liv – kan världens problem lösas. Det är där klimatskeptiker använder patriarkala argument och säger sig försvara välfärden för kommande generationer, fattiga människor och utrotningshotade arter. De, som gjort industrialiseringen möjlig, hävdar att de är de enda som på motsvarande vis kan lösa dagens globala problem (Anshelm & Hultman 2014b).

EKOMODERN MASKULINITET

Den andra formen av maskulinitet som jag föreslår spelar en central roll inom miljöområdet är ekomodern maskulinitet. Utifrån egen empirisk forskning samt tidigare forskning om ekologisk modernisering hävdar jag att denna idag är den dominerande konfigurationen av masku-

linitet runt om i BNP-rika, naturresurslukande länder med höga koldioxidutsläpp per person (Anshelm & Hultman 2014a; Hultman 2013). Ekomodern maskulinitet är en del av ekologisk modernisering och ett erkännande av miljöfrågorna som en integrerad del av politiken. Konfigurationen kan definieras som en asymmetrisk kombination av beslutsamhet och hårdhet från industriell modernitet med inslag av medkänsla och även ett accepterande av att miljön är sårbar. Slutresultatet är ett konserverande av det dominerande samhällssystemet.

Uppkomsten av den ekomoderna diskursen innebar att den ekonomiska tillväxten sades vara tvungen att ligga till grund för en omställning av energi- och miljöpolitiken mot en hållbar framtid (Adler et al. 2014). Beskrivningarna av miljöproblemen förändrades från att vara hot mot civilisationen – som krävde radikala förändringar av hela system – till att kännetecknas som något som är mestadels under kontroll och snart löst. Detta illustreras tydligt i de två vitt skilda verklighetsbeskrivningarna från samma svenska Energi- och miljödepartement 1988 respektive 1991. Från samma departement kunde det 1988 heta att mänskligheten stod inför livsavgörande beslut, medan det tre år senare skrevs att de flesta av de miljöproblem som började bearbetas för 20–25 år sedan var på väg att lösas (Hultman 2015). Det hävdades med en dominerande röst från och med 1991 att det inte fanns någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt, storskalig teknik och miljö (Adler et al. 2014). Konservativa politiker och branschaktörer drev på denna diskurs, som banade väg för marknadslösningar och en övertygelse om att konkurrens skulle skapa gröna jobb (Hultman 2010).

pekar mot att naturen blir en fullständigt abstrakt arena för upplevelser – en plats dit man åker för att se vackra landskap eller för att utöva sport, men utan personlig anknytning till platsen. I den mer extrema formen vill, eller behöver, man aldrig befatta sig med naturens detaljer.

Skolan står inte heller alltid för naturkontakt. De anledningar till detta som vi fick höra bland biologilärare är brist på tid, men också en rad säkerhetsregler. En lärare får inte vara ensam med en grupp barn i naturen. Risken för olyckor eller att någon kommer ifrån gruppen upplevs som

problematisks. Risken blir förmodligen större när många barn är ovana vid att vistas i naturen eller vid att bli våta, kalla etc. Ofta är skolan, särskilt gymnasiet med sina kortare ”kurser”, mer tidspressad än tidigare. Det blir inte möjligt att avvika från schemat eller klassrummet ens för en halv dag. Arbetstidsregler gör att lärare inte kan åka på lägerskola med barnen, eftersom de måste vara lediga över natten och därmed inte kan vara ansvariga för eleverna under denna tid. Att många lärare själva känner sig osäkra i sin artkunskap har också angivits som ett skäl att

Att lära sig namn på arterna är ett sätt att behålla blicken för skillnader i naturen. Foto: Lena Struwe.

den urbaniserade människans förhållande till den fysiska naturen. Under större delen av mänsklighetens historia har kunskap om naturen varit sensuell, fysisk och konkret; sådan kunskap har varit en oundgänglig del av människors liv. I och med moderniseringen och urbaniseringen förändrades detta förhållande. Naturen blev något frikopplat från vardagen.

Enligt Lisberg Jensen har denna abstraktion successivt förstärkts av den moderna skolan, i synnerhet under de senaste decennierna. Dagens urbana unga människor inte bara saknar ett språk för att tala om naturens komponenter, de saknar dessutom kompetens för att kunna vistas i miljöer som inte är tillrättalagda. Utan att

romantisera det förflutna ställer Lisberg Jensen frågor om vilken betydelse denna utveckling har för vårt tänkande och vår relation till omgivningen. Är en fullständig distansering från naturens komponenter och processer, en total urbanisering, en konsekvens av Antropocen? Vad betyder det i så fall för våra liv, existentiellt och i ett långsiktigt överlevnadsperspektiv?

Den andra fallstudien har huvudrubriken "Gröna män?" och är författad av Martin Hultman. Hultman är lärare och forskare vid Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet, och även aktiv i den offentliga debatten om miljö och rättvisa. Inspirerad av forskning om förhållandet mellan genus och miljö argu-

Motiv från senaste klimatmötet COP 21 i Paris, 30 november–11 december 2015. Källa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:COP_21_10.jpg?uselang=sv.

system som fungerade utan pengar. ”Min mamma har alltid varit en jordnära person”, som han uttryckte det.

Under några år var Russel en vanlig företagare som levde destruktivt på de gemensamma resurserna. Han såg då inifrån ett bageribolag hur ”närsynt det globaliserade matsystemet är”. Det som öppnade ögonen på honom var när han blev förälder och flyttade till Waiheke Island, där han hade några långa samtal med ”äldre kloka män”. Då såg han den större bilden av hur han var ihopkopplad med världen. Han insåg att han var en del av något som han aldrig skulle ansluta sig till om han vetat om det; istället menar han att ”som människor måste vi uppfylla en känsla av plats, bli bekant med ett utrymme och låta relationer utvecklas långsamt”. Han uttryckte det så, att en lösryckt livsstil, att flytta från en plats till en annan, aldrig kan få relationer att frodas. Pete menar att ”verklig känsla av tillfredsställelse handlar om att ha en betydelsefull roll att spela med en grupp människor, i en gemenskap av människor som verkligen betyder något”. I sitt vardagliga liv vill han inte bara bidra till sådant utan vara den förändring han talar om.

MILJÖMASKULINITETER SOM FORSKNINGSOMRÅDE FÖR GRÖN HUMANIORA

Mot bakgrund av över ett decennium av egen empirisk forskning och med inspiration från feministisk teknovetenskap, posthumaniora, ekofeminism och maskulinitetsstudier har jag i den här artikeln föreslagit nya möjligheter för att analysera förhållandet mellan miljö och maskulinitet. Artikeln är ett svar på en internationell efterfrågan på empiriskt baserad teo-

retisering inom området. Den tidigare bristen på forskning är lite märklig, inte minst eftersom män har dominerat energi- och miljöpolitiken kraftigt under hela efterkrigstiden. Kanske kom Merchants tidiga analys att tas för given inom genusvetenskapen, medan den marginaliserades inom den miljöhistoriska forskningen? Därigenom har män möjligtvis kommit att uppfattats som biologiskt mer eller mindre givna industrimoderna, istället för att granskas på ett mer differentierat vis. En annan tänkbar förklaring till att miljömaskuliniteter tidigare inte utforskats är att det varit svårt att få forskningsmedel för genus- och miljöstudier, kanske på grund av att många forskare inom miljöområdet är män som är ovilliga att reflektera över sin egen praktik.

Mitt förslag är att det finns fler än en maskulinitet inom miljöområdet, men färre än hur många som helst. Den här artikeln har skisserat en empiriskt baserad konceptualisering och utarbetat tre konfigurationer av maskulinitet som kan användas för historiska och samtida fallstudier inom energi-, klimat- och miljöområdet.

Den industrimoderna maskuliniteten proklamerar naturen som död och män (niskan) som utvald att dominera. Med storskalig teknik som metod ska välstånd skapas för mänskligheten. Den kommer idag till uttryck bland annat inom klimatdebatten som en förnekelse av klimatvetenskapliga resultat. Den ekomoderna konfigurationen har tagit till sig allvaret i utmaningarna för vår gemensamma miljö men föreslår endast små förändringar som inte utmanar samhällets sätt att fungera. En närmare analys visar att den fungerar närmast som en grönfärgad täckmantel för samma industrimoderna diskurs som en gång skapade problemen. Medan den

industrimoderna maskuliniteten skildrar naturen som död eller helt igenom skrämmande, framställer den ekomoderna maskuliniteten naturen som levande och i behov av vård, framför allt av marknaden. I båda fallen blir Naturen något ”där ute” som är möjligt att dominera och hantera med redan förhärskande teknik.

Ekologisk maskulinitet är en tredje konfiguration. En sådan har praktiserats genom historien som en möjlighet att nå hållbar tillblivelse med naturen i och runt oss. Jag föreslår att en ekologisk maskulinitet skulle kunna ingå i en process att omskapa samhället och underlätta omställningen till ett liv inom de planetära gränserna. Konkret så handlar det om lokalisering av ekonomier, användning av småskalig teknik, skapande av förnybar energi, decentraliserade maktstrukturer, ekologisk odling samt att lämna de fossila energiresurserna i marken. Ekoprenörer har jag funnit vara exempel på det.

En grön humaniora är i hela sin karaktär multidisciplinär, tvärvetenskaplig eller till och med (o)disciplinerad. Det är i alla dessa intersektioner mellan skilda kunskapsbakgrunder som nya fält kan formuleras och utforskas. Studier av olika miljömaskuliniteter skulle kunna vara ett sätt att hitta nya vinklar och vrår som inte studerats så mycket tidigare; att kreativt ställa provokativa frågor till en ständigt pågående diskussion om utmaningar och lösningar inom den tidsepok där människor i olika utsträckning är med och geologiskt omformar vår planet (Rose et al. 2012). Med miljömaskuliniteter kan granskande analyser utföras av de dominerande konfigurationerna såväl som mer utforskande och kreativa studier görs av de maskuliniteter som bidrar till livsformer som håller sig inom de planetära gränserna.

REFERENSER

- Adler, Frank, 2014. *Ökologische Modernisierung: Zur Geschichte und Gegenwart eines Konzepts in Umweltpolitik und Sozialwissenschaften*. Frankfurt: Campus Verlag.
- Allister, Mark (ed.), 2004. *Eco-man: New Perspectives on Masculinity and Nature*. Charlottesville: University Virginia Press.
- Anshelm, Jonas, 2010. "Among demons and wizards: The nuclear energy discourse in Sweden and the re-enchantment of the world", i *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30:1, 43–53.
- Anshelm, Jonas & Hultman, Martin, 2014a. *Discourses of Global Climate Change*, London: Routledge.
- Anshelm, Jonas & Hultman, Martin, 2014b. "A green fatwā? Climate change as a threat to the masculinity of industrial modernity", i *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 2, 84–96.
- Arora-Jonsson, Seema, 2014. "Forty years of gender research and environmental policy: Where do we stand?", i *Women's Studies International Forum*, 47, 295–308.
- Buckingham, Susan (ed.), 2015. *Gender and the Environment*. London: Routledge.
- Christensen, Ann-Dorte & Jensen, Sune, 2014. "Combining hegemonic masculinity and intersectionality", i *NORMA: International Journal for Masculinity Studies*, 9:1, 60–75.
- Connell, Raewyn W. & Pearse, Rebecca, 2014. *Gender: In World Perspective*, 3rd ed. Oxford: Polity Press.
- Connell, Robert W., 1990. "A whole new world: Remaking masculinity in the context of the environmental movement", i *Gender & Society*, 4, 452–478.
- Dunlap, Riley & McCright, Aron, 2010. "Climate change denial: Sources, actors and strategies", i Lever-Tracy, Constance (ed.), *Routledge Handbook of Climate Change and Society*. London: Routledge, 240–259.
- Dymén, Christian; Andersson, Måns & Langlais, Richard, 2013. "Gendered dimensions of climate change response in Swedish municipalities", i *Local Environment*, 18:9, 1066–1078.
- Einarsson, Göran et al., 2008. "20 toppforskare i unikt uppdrag: Koldioxiden påverkar inte klimatet", i *Newsmill*, 17 december 2008.
- Eriksson, Per-Olof, 2008. "Jorden går inte under

- av utsläpp och uppvärmning”, i *Dagens Industri*, 4 juni 2008.
- Gaard, Greta, 2014. “Towards new ecomasculinities, ecogenders, and ecosexualities”, i Adams, Carol J. & Gruen, Lori (eds.), i *Ecofeminism: Feminist Intersections with Other Animals and the Earth*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Gold, John R., & Revill, George, 2004. *Representing the Environment*. London: Routledge.
- Hanson, Susan, 2010. “Gender and mobility: New approaches for informing sustainability”, i *Gender, Place and Culture*, 17:1, 5–23.
- Haraway, Donna, 1988. “Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective”, i *Feminist Studies*, 3, 575–599.
- Haraway, Donna, 1992. “The promises of monsters: A regenerative politics for inappropriate/d Others”, i Grossberg, Lawrence et al. (eds.), *Cultural Studies*. New York: Routledge.
- Hazlett, Maril, 2004. “Woman vs. man vs. bugs: Gender and popular ecology in early reactions to silent spring”, i *Environmental History*, 9, 701–729.
- Hearn, Jeff; Hopcraft, David & Morgan, John (eds.), 2014. *Men, Masculinities and Social Theory*. London: Routledge.
- Holt, Douglas B., & Thompson, Craig J., 2004. “Man-of-action heroes: The pursuit of heroic masculinity in everyday consumption”, i *Journal of Consumer Research*, 31:2, 425–440.
- Hultman, Martin, 2010. *Full gas mot en (o)hållbar framtid: Förväntningar på bränsleceller och vätgas i relation till svensk energi- och miljöpolitik 1978–2005*. Linköping: Linköpings universitet.
- Hultman, Martin, 2011. “Ecopreneurship and small scale energy technology: Towards a new understanding of sustainable innovation processes”, i de Bruin, A. & Stangl, L. (eds.), *Proceedings of the Massey University Social Innovation and Entrepreneurship Conference: Extending Theory, Integrating Practice*. <http://sierc.massey.ac.nz/conference/proceedings/>.
- Hultman, Martin, 2013. “The making of an environmental hero: A history of ecomodern masculinity, fuel cells and Arnold Schwarzenegger”, i *Environmental Humanities*, 2, 83–103.
- Hultman, Martin, 2015. *Den inställda omställningen: Svensk energi- och miljöpolitik i möjligheternas tid 1980–1991*. Möklinta: Gidlunds förlag.
- Hultman, Martin, (opubl.). “Towards flourishing societies below 1.5 degrees: Ecopreneurship as transformative enactment within planetary boundaries.”
- Hultman, Martin & Kall, Ann-Sofie, 2014. ”Klimatskepticismen frodas på högerkanten”, i *Sydsvenska Dagbladet*, 8 september 2014.
- Hultman, Martin & Kall, Ann-Sofie, 2016. ”Genus och miljö: En fruktbar symbios”, i Hultman, Martin & Kall, Ann-Sofie (red.), *Tidskrift för Genusvetenskap*, Specialnummer om genus och miljö, 1–2.
- Hutchings, Ritch, 2014. “Understanding of, and vision for, the environmental humanities”, i *Environmental Humanities*, 4, 213–220.
- Hysing, Erik, 2014. “A green star fading? A critical assessment of Swedish environmental policy change”, i *Environmental Policy and Governance*, 24:4, 262–274.
- Jorgenson, Andrew K. & Clark, Brett, 2012. “Are the economy and the environment decoupling? A comparative international study, 1960–2005”, i *American Journal of Sociology*, 118:1, 1–44.
- Kajiser, Anna & Kronsell, Annica, 2013. “Climate change through the lens of intersectionality”, i *Environmental Politics*, 23:3, 417–433.
- MacGregor, Sherilyn, 2009. “A stranger silence still: The need for feminist social research on climate change”, i *Sociological Review*, 57, 124–140.
- McCright, Aron & Dunlap, Riley, 2011. “Cool dudes: The denial of climate change among conservative white males in the United States”, i *Global Environmental Change*, 21:4, 1163–1172.
- McNeil, John, 2003. *Någonting är nytt under solen: Nittonhundratalets miljöhistoria*. Stockholm: SNS förlag.
- Merchant, Carolyn, 1980. *The Death of Nature: Women, Ecology, and the Scientific Revolution*. San Francisco: Harper & Row.
- Merchant, Carolyn, 1996. *Earthcare: Women and the Environment*. New York: Routledge.
- Messerschmidt, James. W., 2012. “Engendering gendered knowledge: Assessing the academic appropriation of hegemonic masculinity”, i *Men and Masculinities*, 15:1, 56–76.
- Norocel, Ov Cristian, 2013. ”Konstruktionen av högerradikala populistiska maskuliniteter i Sverige: En feministisk analys”, i *Det vita fältet II. Samtida forskning om högerextremism*, specialnummer av *Arkiv: Tidskrift för samhällsanalys*, 2, 45–67.
- Pulé, Paul, 2013. *A Declaration of Caring: Towards*

- Ecological Masculinism*. PhD thesis, Murdoch University.
- Rose, Deborah Bird et al., 2012. "Thinking through the environment: Unsettling the humanities", i *Environmental Humanities*, 1:1, 1–5.
- Shiva, Vandana, 2006. *Earth Democracy: Justice, Sustainability and Peace*. London: Zed Books.
- Sramek, Joseph, 2006. "Face him like a Briton: Tiger hunting, imperialism, and British masculinity in colonial India, 1800–1875", i *Victorian Studies*, 48:4, 659–680.
- York, Richard; Rosa, Eugene A. & Dietz, Thomas, 2010. "Ecological modernization theory: Theoretical and empirical challenges", i Redclift, Michael R. & Woodgate, Graham (eds.), *The International Handbook of Environmental Sociology*. Cheltenham: Edward Elgar, 77–90.

SUMMARY

Green Men? Conceptualisations of Masculinities in Environmental Politics

(Gröna män? Konceptualisering av industrimodern, ekomodern och ekologisk maskulinitet)

Research demonstrates that gender configurations and environmental issues interact. Important stud-

ies have been conducted for example in ecofeminism, feminist techno-science and political ecology, focusing mainly on negative effects on women. Research on different forms of masculinities has, on the other hand, been modest, despite the fact that it is largely men who are responsible for our unsustainable world. The present article argues that it would be fruitful to develop masculinity studies within Environmental Humanities since this is an interdisciplinary field where different disciplines, such as cultural studies, environmental history, energy politics and literature studies, come together. Based on previous research on energy, environmental and climate politics, this article reveals three situated forms of masculinities, conceptualized as industrial, ecological and ecomodern masculinities, respectively. These masculinities are understood as always-in-the-making and part of material-semiotic antagonistic environmental discourses.

Keywords: masculinities, environmental humanities, gender research.

Martin Hultman, PhD and Lecturer in Technology and Social Change at the Department of Thematic Studies (TEMA), Linköping University, Linköping, Sweden.